

vagy peték alakjában (*Myt. pom.*) húzzák ki s így ha azok is alma-, vagy körtetermésre vagy levélzetre telepednének le, az reájuk nézve a levélhullás és a gyümölcs leszedése idején egyazonos volna teljes elpusztulásukkal. S innen van, hogy például a sárga alma-paizstetű leginkább a 4—5 éves ágakat kedveli, a piros a 2—3 évesek könyökhajlású részeit és bármilyen bemélyedéseket, míg a kagylós paizstetű az egy éves hajtástól fel a legkorosabbig addig, míg azt vastag héjkéreg nem borítja. Ámde ha ezek a paizstetvek igen elszaporodnak, pl. annyira, hogy az illető megtámadott fának nincs egyetlen egy pontja sem, mely nem volna borítva ezen állatok paizsaitól, akkor az újabb — vagy későbbi — kelésű rovarok rámennek a gyümölcsre és levélre is. És ha egy nap az almán vagy körtén a piros alma-paizstetűt is találok majd, az azok után miket már eddig tapasztaltam, nem fog meglepni: végre is élni — muszáj valahogyan!

Jablonowski József,

Lepkevadászat Magyarországon.*)

I.

Miután két egymást követő nyarat nagyobb rész Auszriában és Magyarországon töltöttem, azt hiszem, az „Entomologist“ olvasóira nézve hasznos és érdekes lesz, ha az ott főleg előforduló nappali lepkékről egyetmást elmondok. A mult 1897. évben három hónapig tartózkodtam Auszriában, vagyis nevezetesen Bécsben, melynek környékét Dr. *Staudinger* nekem különösen ajánlott volt. Itt szerencsém volt megismerkedni *Kalchberg* báróval, a ki a környéken található érdekesebb lepkék jegyzékét, a termőhely megnevezésével, velem közölte. A tavasz azonban oly hűvös volt, hogy csekély eredménnyel gyűjtöttem. Julius 12-én Bécsből Herkulesfürdőbe utaztam. Ez gyönyörű magyar fürdőhely Mehádia vidékén. Itt néhány igen érdekes fajt gyűjtöttem. Minthogy azonban az évszak előhaladott voltánál fogva, a látott fajoknak nem mindenikéből kaphattam üde példányokat, augusztus 7-én Bécsbe visszautaztam azzal az eltökéléssel, hogy a következő nyáron ide visszatérek.

A folyó 1898. nyáron csupán Magyarországot látogattam meg. Május végén érkeztem Budapestre, a hol számos magyar entomologussal ismerkedtem meg, akik a legnagyobb előzékenységgel segítségemre voltak. Meghívtak, hogy összejöveteleikben részt vegyek, a melyeket minden pénteken tartanak, a mikor az ento-

*) Az »Entomologist« című londoni folyóirat 1898. decemberi füzetében közli szerzőnő két évi tapasztalatait az osztrák-magyar fauna körül. Érdeklősek részét ezennel közöljük.

mologia különböző ágazatait vita tárgyává tették s egyúttal a következő hétre kirándulásukat állapították meg, a melyekben nagyobbára magam is részt vettem. Junius közepén Herkulesfürdőbe utaztam és július közepén Budapestre visszatértem, miután visszatérőben néhány napot Kávaran-Szakul, Krassó-Szörénymegyei faluban időztem volna. Budapesten maradtam augusztus közepéig.

Inmár áttérek gyűjtésemmek eredményeire.

Papilio podalirius var. *zaenclaeus* Z. Ezt a fajváltozatot augusztusban fogtam Budapesten, de potroha nem oly tiszta fehér, mint a sicíliai példányoké.

Thais polyxena S. l. Budapestnél gyakori, de későn érkezvén, csak hernyóját szedhettem.

Parnassius mnemosyne L. Közönséges, de már kopott, jun. 5-én Szaáron, Budapesthez k. b. 70 klm.

Pieris napi var. *flavescens* Stgr. Ez különösen érdekes fajváltozat, mely, a mennyiben megállapíthattam, csupán Bécshez közel Mödlingen fordul elő. A tavaszi ivadék nem volt egyéb a var. *bryoniae* elég halvány kiadásánál. Juliusban azonban néhány igen jellemző nőtényt fogtam; ezek alapszíne többé-kevésbé élénk okersárga, melyről a fekete rajz igen tisztán kiemelődik, még pedig koromfekete, nem oly szennyes, mint a *bryoniae*-é. De fogtam oly példányt is, mely a tipikus faj rajzait mutatta, habár okersárga alapszíne igen szép volt. A hím mind a törzsfajhoz tartozott.

Colias chrysotheme Esp. Májusban Mödlingen nem láttam, és kísérőm Kachlberg báró mondta, hogy tavaszi ivadéka mindig sokkal ritkább, kisebb és halványabb a nyárinál. Augusztusban azonban ugyanott gyakran találtam. Budapest környékén is előfordul s itt nagyobb és szebb, mint az osztrák alak. Én, sajnos nem fogtam, habár a velem levő Aigner úr aug. 7-én a kamarai erdőnél 3—4 darabot fogott, köztük egy különösen élénk rajzú nőtényt is.

C. myrmidone Esp. Ezt az igen szép lepkét Budapestnél több helyen fogtam, így Csepelszigeten, a Hidegvölgyben és a Farkasvölgyben. Az előbbivel ellentétben, itt úgy látszik az első ivadék a nagyobb és szebb, a második pedig gyakoribb. Sajátságos, hogy Mehádiánál ennek a nemnek csak közönséges fajait: *hyalet* és *edusát* láttam.

Thecla betulae L., *spini* Schiff., *w-album* Kn., *acaciae* F., *quercus* L. (és var. *bellus* Gerh., de ritkán) és *rubi* L. mind előfordul a budai hegyek közt.

Polyommatus virgaureae L. különösen szép alakja júniusban a mehádiai Wasserwaldban található.

P. thersamon Esp. Augusztusban a kamarai erdei réteken és Budapest környékének egyéb helyein elég közönséges, de többnyire kopott. Julius végén Kavaran-Szakulon is fogtam, de itt a példányok még kopottabbak voltak, — talán az első ivadék végéről valók voltak?

P. dispar var. *rutilus* Wbg. Igen apró alakja július végén Kavaran-Szakulon közönséges volt. A Kamarai erdőnél augusztusban a példányok jóval nagyobbak; a szaári erdőben júniusban is fogtam egy hím példányt.

P. alciphron Rott. Iszaszegnél (Budapesthez kb. 50 klm.) bizonyos helyen az erdő szélén június 2-án néhány igen szép tiszta hím fogtam s egy héttel utóbb ugyanott a nőstény is röpült, de jóval gyéribben. A herkulesfürdői Csernavölgyben is előfordul, de odaérkezéseimkor mind a két ízben elmúlt már az ideje.

Lycaena amanda Schm. Budapesten, a Szép Juhásznénál június 14-én fogtam két hím, ugyanakkor ott Aigner úr is néhány hím; de nőstényt nem láttam.

L. meleager Esp. Ez a szép lepke Magyarországon és Ausztriában többé-kevésbé mindenütt előfordul, de nősténye ritka. Röptelési ideje egész július hava, de még augusztusban is lehet jó példányokat fogni.

L. jolas O. Ez az óriás kéklepke Budapesten a Farkasvölgyben július második felében nagy számban fordul elő; midőn azonban augusztusban ott voltam, röptelési idejének már vége volt, csak néhányat láttam, de oly kopottan, hogy nem volt érdemes elvinni. Kifeszítve oly nagy mint a *M. galathea*.

L. arion L. Mehádiánál ez egyike a legközönségesebb kéklepkéknek. Kavaran-Szakulon is fogtam néhány példányt, köztük a *var. obscura* Frey egy példányát is, de az nem volt oly sötét, mint a svajczi alak. Itt megemlítem, hogy ennek s az előbbi nemnek közönségesebb fajtái, úgy mint pl. *P. dorilis*, *phlaeas*, *L. icarnus*, *orion*, *argiolus*, *corydon* stb. egész Magyarországon gyakoriak.

Libythea celtis Esp. Ennek a lepkének úgylátszik széles elterjedési köre van, de sehol sem gyakori. Gyűjteményem négy példánya a következő helyekről származik: Granada (Spanyolország), Aix-en-Provence (Franciaország), Sondrio (északi Olaszország) és Herkulesfürdő, — az egyedüli példány, melyet ott egyáltalában láttam.

Apatura iris L., *A. ilia* S. V. és *vari clytie* S. V. A ki az Apaturákat látni akarja, a mint minden más lepke között feltűnnek, az menjen július első felében a Rohrwaldba, Bécshez m. e. 20 klm. Soha sem fogom elfelejteni, miként hemzsegték az efafta lepkék ennek a gyönyörű erdőnek útjain. *Clitie* volt a leggyakoribb, törzs-faja az *ilia* pedig aránylag ritka. Kérdeztem egy entomologustól, akivel véletlenül találkoztam, és szerinte a rovaroknak ez a sokasága ebben az időben évenként változatlanul lép fel, a mi annál feltűnőbbnek látszik, minthogy nem szünetel az az üldözés, melynek ily nagy lepke kitéve van. Minden parasztfiúnak volt valami hálóféléje, sőt láttam egy fiút, kinek a kalapja telidesteli volt ezzel a szép lepkével, a mennyi kiterjesztett szárnyakkal egyáltalában a kalapra tűzhető volt; ez a fiú egymaga 30-nál több állatot fogott össze. Hogy az élénk üldözés kipusztítással nem jár, annak okául csak azt vehetem, hogy mind ezen lepkerajok csupán hímekből állanak. Elhagytam Bécsset, mielőtt a nőstények kikeltek volna, és midőn augusztusban visszatérve, a Rohrwaldba újra kimentem, a virgoncz seregéből egyetlen egy példány sem maradt fenn és sajnosan kellett víg játékukat nélkülöznöm. Az *Apaturák*, bár ritkábban, Mehádia környékén is előfordulnak.

Limnitis populi L. A két országnak különféle helyén fordul elő, de nem gyakran. Egyetlenegy példányát láttam júliusban a Rohrwaldban — más gyűjtő dobozában.

L. camilla S. V. Szép hím példányt fogtam 1898. július havában az Allionhegyen Orsovánál. Még csak egy sérült nőstényt láttam júniusban Herkulesfürdőnél.

L. sibylla L. Junius, júliusban közönséges a két országnak csaknem valamennyi helyén, melyet felkerestem.

Neptis lucilla S. V. Közönséges júniusban a schönbrunni parkban és június, júliusban a herkulesfürdői erdőben.

N. aceris Lep. Ennek a kedves kis lepkének a röpte kissé fáradt és bús, a mint meteorszerű mozgásaival az erdőnek sötét zöldjében elé és vissza, ide-oda surran. Csakis Európa távol keletén fordul elő, ott azonban elég gyakran. Második ivadékát Herkulesfürdőnél 1897. július hó végén észleltem, még pedig igen számosan. Az idén a második ivadék már július elején kelt ki s az állatkák már kopottak voltak abban az időben, a midőn az előző évben üde példányokat fogtam. Vajon lehetséges-e, hogy az *aceris*-nek nyáron át 3 ivadéka is van? Ezt a fajt nem találtam nyugatibb ponton, mint Kavaran-Szakulon, a hol nagy mennyiségben röpi.

Fountain E. Margit.